

VI. The norms of constitutional, administrative, ecological, labor law have been reflected in the content of the chapters and articles of this Law.

VII. The legal technique of the Law is based on the object approach to the protection of the environment, which includes soil, air, subsoil, objects of flora and fauna.

VIII. The system requirement is that the Law should be a holistic system, each element of which complements, specifies or develops the previous one and at the same time is the basis for disclosing the provisions of the following elements. This property is traced by considering: a) a hierarchical building; b) the integrity; c) structuring this legislative act.

IX. The requirement of clarity of the law is due to the fact that the law should be clear and understandable for the general population.

Keywords: legal technique, quantitative indicators, Law, natural objects, public authorities, legal responsibility, nature management.

УДК 351.72.071.6(477)

Л. В. ГОРБАЙЧУК

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ, ЩО НАДХОДЯТЬ У ПОРЯДКУ ВІДШКОДУВАННЯ ВТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ТА ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто проблемні питання використання коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва на спеціальні рахунки місцевих бюджетів. Сформульовані рекомендації щодо внесення змін до законодавства України, які повинні вирішити проблему ефективного використання коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

Ключові слова: місцеві бюджети, відшкодування втрат, сільськогосподарське та лісогосподарське виробництво.

Горбайчук Л. В. Правовые аспекты эффективного использования средств, поступающих в порядке возмещения потерь сельскохозяйственного и лесохозяйственного производства в условиях децентрализации

Рассмотрены проблемные вопросы использования средств, поступающих в порядке возмещения потерь сельскохозяйственного и лесохозяйственного производства на специальные счета местных бюджетов. Сформулированы рекомендации по внесению изменений в законодательство Украины, которые должны решить проблему эффективного использования средств, поступающих в порядке возмещения потерь сельскохозяйственного и лесохозяйственного производства.

Ключевые слова: *местные бюджеты, возмещения потерь, сельскохозяйственное и лесохозяйственное производство.*

Gorbaichuk Ludmila. Legal aspects of the effective use of funds received in order to compensate losses of agricultural and forestry production in the context of decentralization

The article deals with the problem issues of using funds received in order to compensate for losses of agricultural and forestry production to special accounts of local budgets.

According to the results of the study, recommendations were formulated for amending the legislation of Ukraine, which should solve the problem of the effective use of funds received in order to compensate for the losses of agricultural and forestry production.

Keywords: *Local Budgets, Agricultural and Forestry Production, Compensation for Losses.*

Місцеві бюджети є фундаментом ефективного функціонування нашої країни, однак наявні фінансові ресурси на місцевому рівні не відповідають покладеним на органи місцевого самоврядування завданням. Місцеві органи виконують значну частку державних повноважень, яка не підкріплена достатньою кількістю дохідних джерел. Більшість сучасних проблем місцевих бюджетів в Україні (дефіцитність, залежність бюджетних доходів від рішень центральної влади в частині міжбюджетних відносин, неефективне використання державного майна, невикористання потенціалу місцевих податків, ухилення від сплати податків, нерозвиненість малого бізнесу, яка не сприяє зростанню податкового потенціалу на місцях) є — загальновідомими. Проте самого їх визнання недостатньо, оскільки необхідні дієві заходи щодо їх вирішення.

Зважаючи на існуючі проблеми, органи місцевого самоврядування намагаються вирішити нестачу фінансів усіма доступними їм засобами, деякі з них є можливими у зв'язку з недосконалістю та колізійністю вітчизняного законодавства, яке стосується особливостей формування доходів місцевого бюджету.

Згідно статті 63 Закону України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування» доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел і закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів¹.

Доходи місцевих бюджетів — це економічні відносини, які виникають у процесі формування фінансових ресурсів на регіональному рівні та призначені для реалізації функцій і завдань органів місцевого самоврядування. За рахунок доходів місцевих бюджетів фінансуються найбільш значні заходи держави в галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту². Бюджетний кодекс України та закони про Державний бюджет України на відповідні окремі роки встановлюють розподіл доходів між різними фондами. Згідно законодавства, доходи місцевих бюджетів формуються з різних джерел, причому залежно від джерела, порядок їх формування, регулюється різноплановими нормативно-правовими актами. Проте зміст формування таких різних джерел один: податкові чи неподаткові надходження від підприємств усіх форм власності та від населення, які об'єднуються у фінансові ресурси та зосереджуються в місцевому бюджеті.

Для більшості надходжень до місцевого бюджету діє принцип загального (сукупного) покриття витрат при формуванні бюджету за рахунок загальної величини надходження доходів (загальний фонд). Однак до складу місцевого бюджету входить частина фінансових ресурсів (спеціальний фонд), яка формується відповідно до законодавства України за рахунок цільових відрахувань та використовується на фінансування лише тих витрат, з метою покриття яких дані відрахування і стали здійснюватися. Ці доходи, на відміну від всіх інших бюджетних доходів, не знеособлюються і спрямовуються на

заздалегідь обумовлені цілі. Використання вказаних коштів не за цільовим призначенням не допускається. Окремим видом таких коштів є кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва на спеціальні рахунки місцевих бюджетів.

Зважаючи на те, що даний вид надходжень існує в законодавстві України з 1991 року, значна кількість аспектів їх формування та визначення напрямів використання була предметом окремих наукових пошуків. Серед публікацій останніх років варто виокремити праці: О. О. Бредіхіна, М. С. Богіри, Т. О. Євсюкова, А. Г. Мартина, Н. О. Мельника, О. В. Проніної, А. Я. Сохничча, М. Г. Ступеня та ін. Проте, правовим аспектом проблеми ефективного використання коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, не приділяється належної уваги, що актуалізує дане наукове дослідження.

Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництв здійснюється шляхом стягнення грошової компенсації. Згідно ч. 5 ст. 207 Земельного кодексу України (далі по тексту — ЗК України) втрати сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва визначаються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України³. На сьогоднішній день прийнятий і діє Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 р. № 1279⁴. З огляду на підхід законодавця до даного питання, можна зробити висновок про те, що в українському законодавстві закріплено особливий компенсаційний механізм захисту як речових, так і зобов'язальних прав на сільськогосподарські угіддя, лісові землі та чагарники, що ґрунтується на зобов'язальних правовідносинах. В основу даного механізму покладено те, що відшкодування збитків і втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництв провадиться не в результаті правопорушення, а на підставі правомірних дій, які здійснюються у порядку, встановленому ЗК України.

В контексті цього дослідження слід зазначити, що згідно норм ЗК України втрати сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, зумовлені вилученням сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, підлягають відшкодуванню і зараховуються до відповідних бюджетів. При цьому кошти, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, використовуються на: освоєння земель для сільськогосподарських і лісгосподарських потреб; поліпшення відповідних угідь; охорону земель відповідно до розроблених програм та проектів землеустрою; на проведення інвентаризації земель; проведення нормативної грошової оцінки землі. Використання цих коштів на інші цілі не допускається.

Отже, передбачений перелік, що міститься в ч. 2 ст. 209 ЗК України, має узагальнюючий вигляд: за своїм змістом — це напрями, а не види робіт. Дана обставина породжує одну з проблем ефективного використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва, а саме: які види робіт дозволено здійснювати в цьому напрямі.

В 1996 році Державний комітет України по земельних ресурсах (з 2014 року — Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру) видав лист № 720/07 від 23.04.1996 р.⁵, у якому навів перелік видів робіт на кошти, що надійшли у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва по кожному з напрямів, зазначених в ч. 2 ст. 209 ЗК України. Але в 2010 році ч. 2 ст. 209 ЗК України була змінена і напрями робіт розширені. Водночас листів чи інших правових актів від центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері земельних відносин, землеустрою, щодо видів робіт по нових напрямках отримано не було. Зважаючи на це органи місцевої влади та регіональні управління Держгеокадастру почали самостійно готувати та затверджувати такі переліки. Наприклад, Роз'яснення щодо використання коштів, що надходять в порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва відділу

Держземагентства у Міжгірському районі Закарпатської області від 30.10.2013 р.⁶, Роз'яснення щодо раціонального використання коштів, що надходять в порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва Головного управління Держгеокадастру у Херсонській області від 08.05.2015⁷ та ін. Усе це призводить до відсутності єдності правового забезпечення розподілу та використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва, окремі види робіт, не зазначені у вказаних роз'ясненнях (попри те, що вони підпадають під напрями, визначені в ст. 209 ЗК України), не фінансуються, а інші, які в роз'яснення включені, але не відносяться до вищезазначених напрямів, всупереч забороняючої норми закону, отримують кошти. Вирішення цієї проблеми, на нашу думку, можна шляхом доповнення ЗК України ст. 209-1, з конкретизованим переліком видів робіт, які необхідно здійснювати на кошти, що надійшли в порядку відшкодування.

Аналіз практики накопичення коштів на рахунках та їх повільне витрачання, свідчить про наявність у даній ситуації «людського фактору», а саме — зацікавлених посадових осіб, які отримують з цього вигоду. Посадові особи не зацікавлені у витрачанні коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва у зв'язку з тим, що законодавство України не забороняє їх розміщення на вкладних (депозитних) рахунках. Отримуючи відсотки від цих депозитів, які у вигляді коштів зараховуються до доходів загального фонду місцевого бюджету за відповідним кодом бюджетної класифікації, посадові особи можуть використовувати їх без обмежень, встановлених ч. 2 ст. 209 ЗК України.

Згідно з Порядком розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2011 р. № 6, фінансовий орган (Міністерство фінансів Автономної Республіки Крим, структурні підрозділи місцевих держадміністрацій та виконавчі органи відповідних рад, які забезпечують загальну організацію та управління виконанням

місцевого бюджету, здійснюють інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету, або міські, селищні чи сільські голови (якщо відповідні виконавчі органи не створено) розміщуючи вільні кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва на депозитному рахунку, повинен в кінці бюджетного року в повному обсязі ці кошти повернути на спеціальний рахунок. Це — одна з умов розміщення коштів на вкладних (депозитних) рахунках у банках. Наступною умовою є те, що вилучені до банку кошти не повинні призвести до втрати платоспроможності місцевого бюджету та виникнення заборгованості за відповідним фондом місцевого бюджету протягом періоду, на який передбачається здійснити розміщення таких коштів на вкладних (депозитних) рахунках у банках. Будь-яких інших умов розміщення коштів на вкладних (депозитних) рахунках в банках, а тим більше їх подальшого використання, законодавство не передбачає.

Така «можливість», на наш погляд, є однією з основних причин повного і часткового невикористання коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. За офіційними даними, на спеціальних рахунках відповідних місцевих рад станом на початок 2014 року перебувало 529,2 млн. грн., що надійшли в порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, з яких на депозитних рахунках в установах банку знаходилося 92,1 млн. грн. (17,4 %). На сьогоднішній день ця сума зросла до 712 млн. грн. з яких 84,17 млн. грн. (11,8 %) перебувають на депозитних рахунках банків. Таким чином, фінансові органи розміщуючи 84,17 млн. грн. на депозитних рахунках під 15 % річних в сукупності отримують 12,62 млн. грн., якими можна скористатись «у кращому випадку» для латання бюджетних дірок, а в «гіршому випадку» — для власного збагачення завдяки застосуванню корупційних схем. Вирішити дану ситуацію без внесення змін до законодавства з метою заборони розміщення коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподар-

ського виробництва, на депозити, можна єдиним способом, а саме — ст. 209 необхідно доповнити ч. 4, яка заборонить використовувати грошові кошти, отримані в якості відсотків на кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, що знаходяться на вкладних (депозитних) рахунках у банках, на будь-які інші цілі, крім передбачених ч. 2 ст. 209 ЗК України.

За таких обставин, необхідно зобов'язати органи місцевого самоврядування розміщувати невикористані на початок року кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, на депозитних рахунках банків. Це: по-перше, допоможе нівелювати обезцінювання даних коштів, по-друге, буде одним із джерел їх приросту. Захист від обезцінювання та поступове зростання грошової маси дозволить використовувати її в подальшому для фінансування великих проектів поліпшення сільськогосподарських та лісових угідь. На початок 2018 року вільні невикористані кошти, що надішли у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, не розміщені на депозитах банків, склали суму, рівну 612,915 млн. грн. Їх розміщення на депозитних рахунках під 15 % річних у 2018 році поповнило би місцеві бюджети України на загальну суму близько 94,187 млн. грн.

Наступним проблемним питанням є те, що законодавець у ст. 209 ЗК України лише декларує необхідність використання коштів, які надходять від втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Це призводить до того, що окремі адміністративно-територіальні одиниці України на освоєння земель для сільськогосподарських та лісогосподарських потреб, на поліпшення відповідних угідь та ін. тривалий час не використовують жодної гривні (у 2017 році такими адміністративно-територіальними одиницями були Луганська область, Хмельницька область та м. Київ) або суми, що використовуються, є мінімальними і не можуть нівелювати шкоду, заподіяну сільськогосподарським та лісогосподарським виробництвом (Сумська область, Чернігівська область та ін.) (рис. 1).

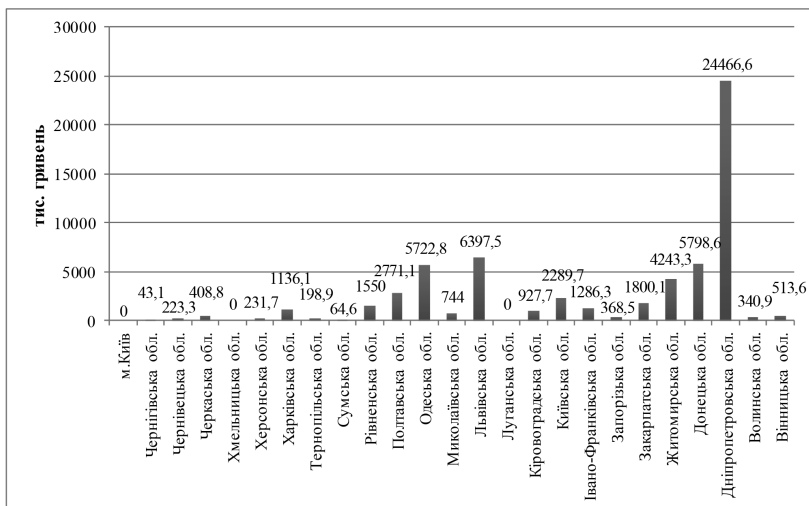

Рис. 1. Використані кошти, що надійшли в порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва в 2017 році, тис. грн.*

У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне, не лише зобов'язати отримувачів коштів реалізовувати напрями, визначені ч. 2 ст. 209 ЗК України, а й в законодавчому порядку встановити термін, протягом якого ці кошти потрібно використати.

Наприклад, цей термін може становити три роки із дня надходження коштів на рахунок до відповідного бюджету. Якщо кошти не використовуються, то винні особи мають бути притягнуті до фінансово-правової або адміністративної відповідальності.

Окремою проблемою ефективного використання коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, є їх акумулювання на різних спеціальних рахунках. Згідно п. 2 ч. 1 ст. 69-1 Бюджетного кодексу України (далі по тексту — БК України)

* Складено автором за даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

кошти від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, зараховуються у розмірі: 100 відсотків — до бюджетів міст Києва та Севастополя, 25 відсотків — до бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів, 75 відсотків — до бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, бюджетів об'єднаних територіальних громад, 15 відсотків — до районних бюджетів, 60 відсотків — до бюджетів міст районного значення, селищ і сіл⁸. Дана норма унеможливорює використання коштів при фінансуванні великих проектів поліпшення сільськогосподарських та лісових угідь, оскільки суми, які знаходяться на окремих рахунках, для цього недостатньо. При цьому загальна сума, яка надходить від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, має колосальний розмір, але ці кошти ніяк не використовуються.

В цілому структура акумулювання коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва є недостатньо обґрунтованою. По-перше, оскільки основних втрат зазнають саме сільські громади, то, очевидно, саме їм належить найбільша компенсація, яка може бути використана як на природоохоронні заходи, так і на соціально-економічні потреби. По-друге, землі сільських громад найбільше «вписуються» в масштаб територіального району, що потребує розробки єдиного проекту землеустрою на рівні району⁹. Задля вирішення цієї проблеми слід підтримати позицію Н. В. Сігітової, яка пропонує внести зміни до БК України про перерозподіл надходжень від втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Зокрема, запропоновано 100 % направляти у бюджети міст Києва і Севастополя, 50 % — у бюджет Автономної Республіки Крим і обласні бюджети, 50 % — у бюджети міст республіканського значення Автономної Республіки Крим і обласного значення, 50 % — у районні бюджети, а надходження в бюджети міст районного значення, селищ і сіл — виключити. Ці кошти, як вірно зазначає авторка, доцільно витратити й на потреби інших населених пунктів, а не тільки тих, де їх заробляють. Тим більше, що ці ради вже не

можуть освоїти накопичені суми¹⁰. Схожої думки дотримується і О. В. Проніна, яка наголошує на необхідності зміни структури відрахувань на користь районних рад, що може, з одного боку, спонукати їх до прискорення процесів реформування земельних відносин, а з іншого боку — забезпечувати дотримання встановлених норм і нормативів у використанні земель¹¹.

Висновки Н. В. Сігітової стосовно неспроможності окремих місцевих рад освоїти накопичені суми підтверджуються останніми статистичними даними. Станом на початок 2018 року на відповідних рахунках органів місцевого самоврядування перебуває 773 612,6 тис. грн. (рис. 2), що надійшли в порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва (з них у 2017 році 154 619,2 тис. грн.), з яких використано 61 527,5 тис. грн., або лише 7,9 % загального обсягу надходжень. З них на інвентаризацію земель було використано 22199,2 тис. грн. (36,1 %), впровадження заходів з охорони земель — 20390,9 тис. грн. (33,1 %), проведення нормативної грошової оцінки земель — 7730,2 тис. грн. (12,6 %), розроблення документації із землеустрою — 2629,3 тис. грн. (4,3 %), поліпшення сільськогосподарських та лісогосподарських угідь — 1958,7 тис. грн. (3,2 %), інші заходи — 6619,2 тис. грн. (10,7 %)¹².

Таким чином, можна прийти до висновку, що кошти є в наявності, проте вони лежать «мертвим тягарем» на рахунках, поступово втрачаючи свою вартість. Разом з тим, проведений Рахунковою палатою Україна в 2018 році аудит засвідчує, що станом на 01.01.2018 р. інвентаризації потребує більше 70 % земель сільськогосподарського призначення державної форми власності, у тому числі і в межах об'єднаних територіальних громад. Загальна площа земель, яка потребує, зокрема, консервації становить 1,1 млн. га (протягом 2017 року здійснено консервацію шляхом заліснення лише 30 га, у стадії консервації перебуває ще 22,7 тис. га земель). Площа порушених земель по Україні досягла 143,4 тис. гектар. При цьому протягом 2017 року рекультивовано лише 68,8 га порушених земель, з яких понад 71 % (49,3 га) є сільськогосподарськими угіддями.

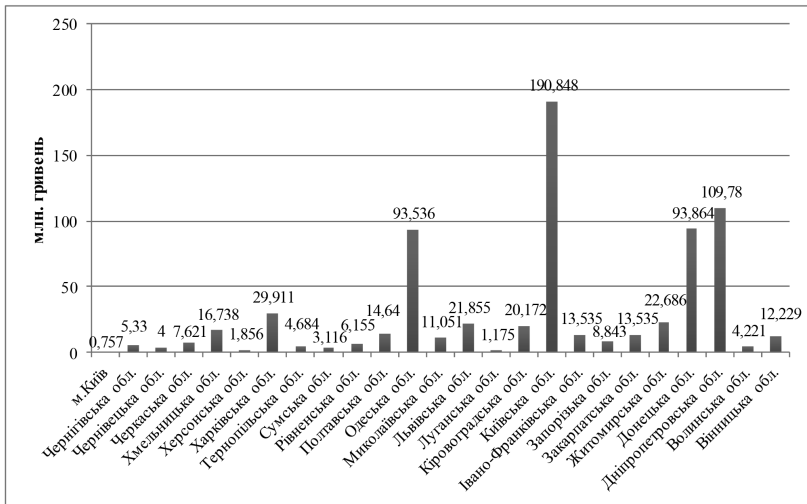

Рис. 2. Залишок коштів наростаючим підсумком на кінець звітного періоду (починаючи з 1998 року), млн. грн.*

Загальна площа земель, що перебувають у стадії рекультивації, становить понад 7 тис. гектар. Потребують поліпшення 315,6 тис. га малопродуктивних земель. Протягом 2017 року поліпшено лише 54,9 га малопродуктивних угідь. У стадії поліпшення перебувають ще 2,6 тис. га, з яких майже 40 % (близько 1,0 тис. га) — рілля¹³. Також проведений аудит засвідчив, що заходи з охорони земель фактично не фінансуються, а виділені на дані цілі кошти (незважаючи на їх наявність) за відповідними джерелами не задіяні.

Вважаємо, що вирішити дану проблему можна декількома способами: по-перше, доцільним є акумулювання таких коштів на єдиних рахунках місцевих бюджетів, тобто їх консолідація на рівні району (це нівелює розпорошення коштів); по-друге, слід розширити територіальну приналежність коштів для використання (це дозволить коштам «працювати» там де вони

* Складено автором за даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

потрібні); по-третє, розширити напрями використання коштів. Наприклад, включивши до них наступну статтю витрат: встановлення меж особливо цінних земель історико-культурного, рекреаційного, оздоровчого призначення тощо. Практична реалізація зазначених заходів дозволить акумулювати необхідні фінансові ресурси та впровадити за їх допомогою механізм економічного стимулювання раціонального використання та охорони сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників.

Варто зауважити, що слід дотримуватись позиції, згідно якої кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, повинні безпосередньо відшкодувати шкоду, яка заподіюється сільськогосподарському та лісогосподарському виробництву. Необхідно зазначити, що існує й інша позиція. Вона полягає у розширенні виключного переліку напрямів використання акумульованих на рахунках місцевих рад коштів та спрямування їх на фінансування експлуатації дорожньої системи місцевого значення (у тому числі робіт, що проводяться спеціалізованими монтажно-експлуатаційними підрозділами), а також будівництва, реконструкції, ремонту та утримання доріг місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах, а також капітального та поточного ремонту вулиць і доріг населених пунктів та інших доріг, які є складовими автомобільних доріг державного значення (як співфінансування на договірних засадах). Для того, щоб кошти використовувались виключно на вищезазначені цілі, пропонується зобов'язати органи місцевого самоврядування приймати рішення за наявності погодження про відсутність необхідності фінансування освоєння земель для сільськогосподарських та лісогосподарських потреб та інших цілей, визначених ч. 2 ст. 209 Земельного кодексу України¹⁴. Така позиція, на наш погляд, є хибною і наведені вище статистичні дані аудиту, здійсненого Рахунковою палатою України, є тому беззаперечним доказом.

Підсумовуючи все вищенаведене, можна зазначити, що органи місцевого самоврядування не забезпечують належного

управління коштами, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, для фінансування заходів з освоєння земель для сільськогосподарських і лісогосподарських потреб, поліпшення відповідних угідь, охорони земель, а також проведення інвентаризації земель та нормативної грошової оцінки. З метою більш ефективного управління даними коштами пропонуємо внести зміни до ЗК України, виклавши ст. 209 в наступній редакції:

«Стаття 209. Використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва

1. Втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, зумовлені вилученням сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, підлягають відшкодуванню і зараховуються до відповідних бюджетів у порядку, визначеному Бюджетним кодексом України.

2. Кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, використовуються на освоєння земель для сільськогосподарських і лісогосподарських потреб, поліпшення відповідних угідь, охорону земель відповідно до розроблених програм та проектів землеустрою, а також на проведення інвентаризації земель, проведення нормативної грошової оцінки землі. Використання цих коштів на інші цілі не допускається.

3. Кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, зобов'язані використовуватись на освоєння земель для сільськогосподарських і лісогосподарських потреб, поліпшення відповідних угідь, охорону земель відповідно до розроблених програм та проектів землеустрою, а також на проведення інвентаризації земель, проведення нормативної грошової оцінки землі протягом трьох років з дня надходження до відповідного бюджету.

4. Кошти, отримані від вкладних (депозитних) рахунках у банках відкриті на кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського

виробництва, зобов'язані використовуватись у відповідності з ч. 2 цієї статті».

Крім цього нами пропонується доповнити ЗК України ст. 209-1, визначивши в ній види робіт, які необхідно проводити на кошти, що надійшли в порядку відшкодування.

1. *Про місцеве самоврядування в Україні*: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. **2.** *Візура О.* Класифікація доходів місцевих бюджетів. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/229.pdf> **3.** *Земельний кодекс України* від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> **4.** *Порядок* визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1279. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1279-97-%D0%BF> **5.** *Про функціонування* відділів технічного нагляду та перелік робіт з охорони земель: Лист Державного комітету України по земельних ресурсах від 23.04.1996 р. № 720/07. URL: <https://docs.dtkr.ua/doc/1041.5036.0> **6.** *Роз'яснення* щодо використання коштів, що надходять в порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва відділу Держземагентства у Міжгірському районі Закарпатської області від 30.10.2013 р. URL: <http://www.m-rda.gov.ua> **7.** *Роз'яснення* щодо раціонального використання коштів, що надходять в порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва Головного управління Держгеокадастру у Херсонській області від 08.05.2015 р. URL: <http://khersonska.land.gov.ua> **8.** *Бюджетний кодекс України* від 08.07.2010 р. № 2456-VI. 01.01.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> **9.** *Проніна О. В.* Проблеми організації раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення. // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Science, II(3), Issue: 18, 2014. P. 165. **10.** *Сігітова Н.* Чимало завдань, висунутих Земельним кодексом, ми заклали у свою регіональну програму ще раніше // Землевпорядний вісник. 2013. № 12. С. 9. **11.** *Проніна О. В.* Цит. праця. **12.** *Звіт* про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на управління у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності, та розпорядження ними. Київ, 2018. С. 16. **13.** Там само. **14.** *Про внесення змін до статті 209 Земельного кодексу України* (щодо встановлення додаткових напрямів використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва): Проект

Закону від 05.07.2016 р. № 4893. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=59544

Gorbaichuk Ludmila. Legal aspects of the effective use of funds received in order to compensate losses of agricultural and forestry production in the context of decentralization

The article notes that the local budget includes part of the financial resources, which is formed in accordance with the legislation of Ukraine at the expense of the target deductions and is used to finance only those expenses for the purpose of covering these deductions and began to be carried out. These revenues, unlike all other budget revenues, are not depersonalised and are diverted to predefined goals. A separate type of such funds is the funds received in order to compensate for the losses of agricultural and forestry production to special accounts of local budgets. Loss compensation has a pronounced protection nature and is based on compensation payments.

However, the mechanism aimed at the use of funds received in the order of compensation for losses of agricultural and forestry production is imperfect. This leads, firstly, to ineffective use of these funds in practice; and secondly, to their systematic accumulation (without use) on special accounts and gradual depreciation.

It is revealed that the main problems hindering the efficient use of funds received in the order of compensation for losses of agricultural and forestry productions are: imperfection of Part 2 of Art. 209 of the Land Code of Ukraine, the list presented in it has a generalizing form (in its content, these are directions, but not types of works); the legislator of Ukraine only declares the necessity of using the funds received from losses of agricultural and forestry production, and not obliges to do so; dispersal of funds on different accounts; officials are not interested in spending the funds received in the order of compensation for losses of agricultural and forestry production in connection with the fact that the legislation of Ukraine does not prohibit their placement on deposit accounts of banks.

The results of the study are formulated recommendations for amending the legislation of Ukraine, which should solve the problem of efficient use of funds in the conditions of decentralization of local budgets, which are received in order to compensate losses of agricultural and forestry production. In order to more effectively manage of these funds, we have proposed the necessary changes and additions to Art. 209 of the Land Code of Ukraine. In addition to this, we proposed to supplement the Land Code of Ukraine Art. 209-1, identifying the types of work that must be carried out on funds received in the order of reimbursement.

Keywords: Local Budgets, Agricultural and Forestry Production, Compensation for Losses.